

Mgr. Lukáš Harazin, Ph.D.; doc. Mgr. Oldřich Krulík, Ph.D.

Mezinárodní uskupení, aktivní v oblasti ropné bezpečnosti

Anotace

Příspěvek je koncipován jako indikativní přehled mezinárodních organizací (platform, agentur), které se určitým způsobem profilují nebo angažují v oblasti energetické nebo surovinové bezpečnosti.

Klíčová slova

Energetická bezpečnost, komoditní bezpečnost, mezinárodní spolupráce.

Summary

The paper is conceived as an indicative overview of international organizations (platforms, agencies) that are in some way profiled or engaged in energy or raw material security.

Keywords

Energy security, commodity security, international cooperation.

Mezinárodní uskupení, aktivní v oblasti ropné bezpečnosti

Česká republika se vstupem do mezinárodních struktur musí přistoupit a řešit podmínky ropné bezpečnosti na úrovni mezinárodní bezpečnosti. Zajišťování ropné bezpečnosti ve světě v sobě skrývá široké spektrum nástrojů a postupů, které jsou typické pro jednotlivé země.¹

Samotné zajištění ropné bezpečnosti má svá úskalí a je řešeno v každé zemi jiným způsobem. Hlavní diferenciaci jednotlivých vyspělých států světa této problematiky je odpovědnost při řešení stavů ropné nouze.

Autor práce považuje za nutné zmínit tyto následující organizace či agentury, které mají podstatný vliv na efektivní fungování celého procesu v oblasti ropné bezpečnosti v České republice.

O důležitosti problematiky energetiky v kontextu mezinárodní spolupráce svědčí odkazy na stránky mezinárodních (zejména evropských) institucí působících v oblasti úspor energie a využití obnovitelných zdrojů energie (z portálu Ministerstva průmyslu a obchodu České republiky):²

- Mezinárodní energetická agentura.³
- Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj k energetice.⁴
- Energetika ve střední a východní Evropě.⁵
- Evropská komise: Energetika.⁶
- Aktivity Evropské unie v oblasti energetiky.⁷
- Evropská agentura pro životní prostředí k energetice.⁸
- Evropský portál o energii.⁹
- Evropská rada pro geotermální energii.¹⁰
- Asociace evropských místních samospráv pro prosazování místních udržitelných energetických politik.¹¹
- Evropská asociace fotovoltaického průmyslu.¹²
- Evropské fórum pro obnovitelné zdroje energie.¹³
- Evropská agentura pro výzkum a vývoj obnovitelných zdrojů energie.¹⁴

¹ HARAZIN, Lukáš a Oldřich LUŽA. *Ekonomika při řešení krizových situací – Vybrané kapitoly*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze 2010. 78 s. ISBN 978-80-7251-322.

² Mezinárodní organizace. In: *Ministerstvo průmyslu a obchodu*, nedatováno. [cit. 16. VII. 2017]. Dostupné z: <http://www.mpo-efekt.cz/cz/odkazy/mezinarodni-organizace>

³ *International Energy Agency* [cit. 16. VII. 2017]. Dostupné z: <http://www.iea.org/>

⁴ Energy. In: *Organisation for Economic Co-Operation and Development*, nedatováno [cit. 16. VII. 2017]. Dostupné z: http://www.oecd.org/topic/0,3373,en_2649_37459_1_1_1_1_37459,00.html

⁵ *Energy in Central and Eastern Europe* [cit. 16. VII. 2017]. Dostupné z: <http://www.enercee.net/>

⁶ Energy. In: *European Commission*, nedatováno. [cit. 16. VII. 2017]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/energy/>

⁷ *Activities of the European Union: Energy*. [cit. 16. VII. 2017]. Dostupné z: <http://europa.eu/pol/ener/>

⁸ Energy. In: *European Environment Agency*, nedatováno [cit. 16. VII. 2017]. Dostupné z: <http://www.eea.europa.eu/themes/energy>

⁹ *Europe's Energy Portal*. [cit. 16. VII. 2017]. Dostupné z: <http://www.energy.eu/>

¹⁰ *European Geothermal Energy Council (EGEC)* [cit. 16. VII. 2017]. Dostupné z: <http://www.egec.org/>

¹¹ *Energy Cities*. [cit. 16. VII. 2017]. Dostupné z: <http://www.energie-cities.org/>

¹² *European Photovoltaic Industry Association (EPIA)* [cit. 16. VII. 2017]. Dostupné z: <http://www.epia.org/>

¹³ *EUFORES* [cit. 16. VII. 2017]. Dostupné z: <http://www.eufores.org/>

- Evropská aliance podniků pro energetickou efektivitu v budovách.¹⁵
- Evropská federace solárně-termického průmyslu.¹⁶
- Evropská asociace průmyslu biomasy.¹⁷
- Evropská asociace větrné energie.¹⁸
- Evropská rada pro energeticky efektivní hospodářství.¹⁹

Mezinárodní energetická agentura

Mezinárodní energetická agentura²⁰ (*International Energy Agency, IEA; Agence internationale de l'énergie*) je součástí mezinárodního systému Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. Zabývá se prevencí přerušení zásob ropy a informacemi o ropném trhu a dalších oblastech energetiky, s výjimkou energetiky jaderné.²¹

Organizace vznikla v listopadu 1974, tedy v době „ropných šoků“.²² Její vytvoření bylo motivováno snahou pomoci zainteresovaným zemím koordinovat reakci na závažné narušení dodávek ropy, stejně jako na případné uvolnění nouzových zásob ropy na trhy. Zakladatelem Agentury byla Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj.²³ Postupem času se tato původně ad hoc platforma vyprofilovala ve stabilní organizaci.

Sídlem organizace je Paříž. V současné době (červen 2017) je členská základna Agentury následující (29 států, z toho 20 členských států Evropské unie, pokud mezi ně počítáme i Spojené království):²⁴ Austrálie, Rakousko, Belgie, Kanada, **Česká republika**, Dánsko, Estonsko (zatím nejnovější člen, od roku 2014), Finsko, Francie, Německo, Řecko, Maďarsko, Irsko, Itálie, Japonsko, Korejská republika, Lucembursko, Nizozemsko, Nový Zéland, Norsko, Polsko, Portugalsko, Slovensko, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko, Turecko, Spojené království, Spojené státy americké.²⁵

---

¹⁴ *European Renewable Energy Centres Agency (EUREC)* [cit. 16. VII. 2017]. Dostupné z: <http://www.eurec.be/>

¹⁵ *European Alliance of Companies for Energy Efficiency in Buildings (EuroACE)* [cit. 16. VII. 2017]. Dostupné z: <http://www.euroace.org/>

¹⁶ *European Solar Thermal Industry Federation (ESTIF)* [cit. 16. VII. 2017]. Dostupné z: <http://www.estif.org/>

¹⁷ *European Biomass Industry Association (EUBIA)*. [cit. 16. VII. 2017]. Dostupné z: <http://www.eubia.org/>

¹⁸ *European Wind Energy Association*. [cit. 16. VII. 2017]. Dostupné z: <http://www.ewea.org/>

¹⁹ *European Council for an Energy Efficient Economy*, nedatováno. [cit. 16. VII. 2017]. Dostupné z: <http://www.eceee.org/>

²⁰ About Us. In: *International Energy Agency*, nedatováno [cit. 16. VII. 2017]. Dostupné z: <http://www.iea.org/aboutus/>

²¹ Mezinárodní organizace, In: *Ministerstvo průmyslu a obchodu* [cit. 16. VII. 2017].

Dostupné z: <http://www.mpo-efekt.cz/cz/odkazy/mezinarodni-organizace>

²² NOVOTNÝ, Jan. Zkrocení ropných šoků, In: *Finmag.cz*, 12. IV. 2011. [cit. 14. X. 2016]. Dostupné z: <http://www.finmag.cz/cs/finmag/penize/zkroceni-ropnych-soku/>

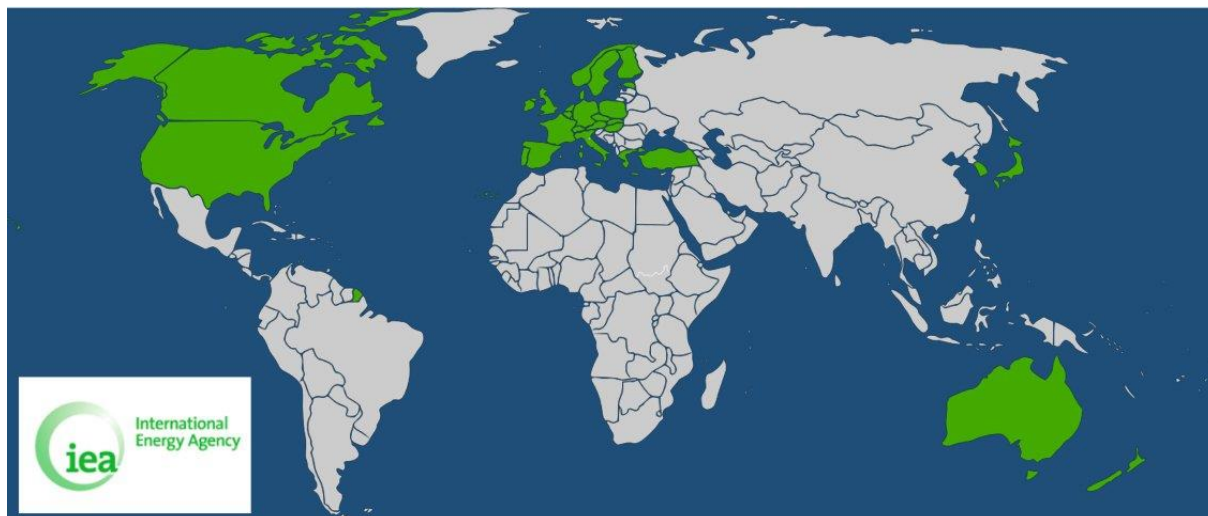
²³ History. In: *International Energy Agency*, nedatováno [cit. 16. VII. 2017]. Dostupné z: <http://www.iea.org/aboutus/history/>

PAZDERNÍKOVÁ, Kamila. *Vybrané aspekty energetické politiky*. Praha: Parlamentní institut; Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2006, studie č. 5 258. [cit. 16. VII. 2017]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=20942>

²⁴ About Us. In: *International Energy Agency*, nedatováno [cit. 16. VII. 2017]. Dostupné z: <http://www.iea.org/aboutus/>

²⁵ CASEY, Zöe. Wind Covering Significant Percentage of Electricity Demand. In: *EWEA*, 29. IX. 2010. [cit. 15. VI. 2017]. Dostupné z: <http://www.ewea.org/blog/2010/09/wind-covering-significant-percentage-of-electricity-demand-iea/>

Ilustrace: Členská základna Mezinárodní energetické agentury.²⁶

Členské země se svým vstupem zavázaly k: přijetí společných opatření pro zajištění dodávek ropy v případě vzniku krizové situace; sdílení informací z oblasti energetického průmyslu; vzájemné koordinaci energetických politik a spolupráci v rozvoji energetických programů, jejichž účelem je zajištění energetické bezpečnosti, podpora hospodářského růstu a ochrana životního prostředí.

Aby se země stala členem Agentury, musí se jednat o zemi, přijatou do řad Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. Působnost Agentury je nicméně de facto celosvětová (řešení energetických problémů). Z tohoto důvodu spolupracuje i s mnoha zeměmi, které nejsou jejími členy.

Hlavním orgánem Agentury je **Správní rada**. Ta se skládá z ministrů nebo jiných čelných představitelů členských zemí. Výkon činnosti Správní rady je podporován **Sekretariátem**. Sekretariát vede ředitel, který je jmenován Správní radou. Sekretariát se skládá z odborníků na jednotlivé oblasti energetické politiky. Náplní činnosti těchto odborníků je analýza relevantních dat, hodnocení dílčích projektů pro rozvoj energetické bezpečnosti, příprava studií, příprava souvisejících opatření a doporučení.

---

²⁶ Member Countries. In: *International Energy Agency*. [cit. 15. VI. 2017]. Dostupné z: <https://www.iea.org/countries/membercountries/>

Mezi hlavní oblasti činnosti Agentury patří v současnosti zejména následující čtveřice „pilířů“:

- **1. Pilíř: Energetická bezpečnost:** Podpora diversifikace, účinnosti a flexibility energetické bezpečnosti.
- **2. Pilíř: Ochrana životního prostředí:** Podpora snižování emisí v ovzduší.
- **3. Pilíř: Hospodářský rozvoj:** Zajištění stabilních dodávek energie do členských zemí Agentury, podpora tržního prostředí a hospodářského růstu, možnosti řešení energetické nouze.
- **4. Pilíř: Rozvoj mezistátní spolupráce:** Angažovanost po celém světě, úzká spolupráce s nečlenskými zeměmi, (zejména produkce, výroba, spotřebitelé) a společné postupy pro řešení energetické krize, ochrana životního prostředí.

Ilustrace: Oblasti působnosti Mezinárodní energetické agentury (vlastní zpracování).

Záběr činností Agentury se od jejího vzniku neustále rozšiřuje. Je to dáno technologickým, společenským a ekonomickým rozvojem. V současnosti lze definovat tyto základní cíle, které vychází z Mezinárodního energetického programu:²⁷

- Udržování a zvyšování technologické podpory pro případ výpadku dodávek ropy.
- Rozvoj a podpora efektivní energetické politiky zahrnující globální spolupráci, stejně jako vzájemnou spolupráci členských, ale i nečlenských států Agentury.
- Vytvoření efektivního informačního systému v oblasti mezinárodního obchodu s ropou.
- Zvyšování využitelnosti zdrojů energie, rozvoj alternativních zdrojů.
- Podpora zesoulaďování energetické politiky a ochrany životního prostředí.

²⁷ Agreement on an International Energy Program. In: *International Energy Agency*, 25. IX. 2008 [cit. 16. VII. 2017]. Dostupné z: <http://www.iea.org/media/aboutus/history/agreementIEA.pdf>

Agentura konstatuje, že prostřednictvím investic do „zelených inovací“ je možné ušetřit několikanásobně vyšší náklady v blízké budoucnosti.²⁸

Organizace států vyvážejících ropu

Organizace států vyvážejících ropu (*Organization of Petroleum Exporting Countries, OPEC*) byla založena v Bagdádě v roce 1960. Zakládajícími zeměmi byly Irák, Kuvajt, Saúdská Arábie a Venezuela. Později se připojily další státy a dnes se jedná o 12 členů: Alžírsko, Angola, Ekvádor, Írán, Irák, Kuvajt, Libye, Nigérie, Katar, Saúdská Arábie, Spojené arabské emiráty a Venezuela.²⁹

Hlavním cílem Sdružení je koordinace „ropné politiky“ členských zemí, stabilita ceny pro výrobce ropy a nastavení kvót těžby ropy.³⁰

Organizace arabských zemí vyvážejících ropu

Organizace arabských zemí vyvážejících ropu (*Organization of Arab Petroleum Exporting Countries, OAPEC*) představuje mezinárodní regionální komoditní sdružení založené v roce 1968. Jeho členy jsou Alžírsko, Bahrajn, Egypt, Irák, Katar, Kuvajt, Libye, Saúdská Arábie, Spojené arabské emiráty a Sýrie.³¹ I v tomto případě je stěžejní náplní činnosti platformy ochrana zájmů členských zemí při vývozu ropy.³²

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj³³ (*Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD*) představuje fórum, které si klade za cíl řešit na mezivládní úrovni ekonomické, sociální a další problémy, které s sebou přináší globalizace.

Organizace byla založena v roce 1961, původně jako uskupení sdružující země západní Evropy.

---

²⁸ Mezinárodní energetická agentura: Zelené investice jsou ekonomicky výhodné. In: *Euractiv*, 12. VI. 2012 [cit. 16. VII. 2017]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/zivotni-prostredi/clanek/mezinarodni-energeticka-agentura-zelene-investice-jsou-ekonomicky-vyhodne-009980>

²⁹ Mezi lety 1975 až 1994 byl členem Gabon (důvodem opuštění byla snaha státu nedovolit zasahovat kvótami do jeho vlastní těžby) a mezi lety 1962 až 2009 Indonésie (která však ropu přestala vyvážet, protože její domácí těžba nestačí domácí spotřebě).

About Us. In: *Organisation of the Petroleum Exporting Countries*, nedatováno [cit. 16. VII. 2017]. Dostupné z: http://www.opec.org/opec_web/en/about_us/23.htm

³⁰ Organization of the Petroleum Exporting Countries. [cit. 16. VII. 2017]. Dostupné z: <http://www.earthlyissues.com/opec.htm>

³¹ About Us. In: *Organisation of Arab Petroleum Exporting Countries*. [cit. 16. VII. 2017]. Dostupné z: <http://www.oapecorg.org/>

OAPEC Formation. In: Saudi Arabia Market Information: Resource and Directory, nedatováno [cit. 16. VII. 2017]. Dostupné z: <http://www.saudinf.com/main/d61.htm>

³² OAPAC Members. In: *Wikipedia*, nedatováno. [cit. 13. X. 2016]. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/File:OAPAC_Members.PNG

³³ History. In: *Organisation for the Economic Co-Operation and Development*, nedatováno [cit. 16. VII. 2017]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/about/history/>

Sekretariát Organizace shromažďuje údaje, monitoruje trendy, analyzuje a předpovídá ekonomický vývoj. Na základě těchto údajů dochází k výměně informací mezi členskými zeměmi. Organizace každoročně vydává ekonomickou analýzu a provádí hodnocení hospodářských výsledků jednotlivých zemí.

Organizace se zároveň angažuje v následujících rozvojových aktivitách:

- budování prosperity a boj proti chudobě;
- programy pro podporu obchodu a investic;
- programy pro distribuci pokročilých technologií;
- programy pro podporu podnikatelské činnosti a spolupráce.

Evropská unie

V Evropské unii³⁴ se energetické politice připisuje velký význam, přičemž se klade značný důraz právě na ropnou bezpečnost.

Oblast energetiky před Evropu (Unii i kontinent) nastoluje řadu vážných výzev, které je třeba řešit. Vyhlídky zvyšujících se cen energií a rostoucí závislost na jejím dovozu ze zahraničí snižuje spolehlivost dodávek energií a ohrožuje ekonomiku v nadnárodním měřítku. Je nezbytné učinit důležitá rozhodnutí s cílem výrazně snížit emise a zpomalit změny klimatu. Evropa bude muset masivně investovat, pokud chce, aby její energetická infrastruktura v budoucnu obstála.

Přínejmenším po „plynové krizi“ mezi Ruskou federací a Ukrajinou v lednu 2006 se otázky energetické bezpečnosti staly předmětem diskusí na nejvyšší politické úrovni (nejen) v Evropské unii.

Dnes (rok 2017) členské státy Evropské unie zajišťují dovozem asi polovinu své energetické spotřeby. Do roku 2030 se očekává, že se tento podíl zvýší (dovozem bude zajišťováno 94 % spotřeby ropy a 84 % spotřeby zemního plynu).

Mezi orgány a instituce Evropské unie, do jejichž náplně činnosti spadá i energetika – s výjimkou jaderné energetiky, patří:

- Evropská komise: Energetika.³⁵
- Evropský parlament: Výbor pro průmysl, výzkum a energetiku.³⁶
- Rada Evropské unie: Doprava, telekomunikace a energetika.³⁷
- Evropský hospodářský a sociální výbor: Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost.³⁸

---

³⁴ Energetika. In: *Evropská unie*. [cit. 16. VII. 2017]. Dostupné z: http://europa.eu/pol/ener/index_cs.htm

³⁵ Energy. In: *European Commission*, nedatováno. [cit. 16. VII. 2017]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/energy/>

³⁶ Průmysl, výzkum a energetika. In: *Evropský parlament: Výbory*. [cit. 16. VII. 2017]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/committees/cs/itre/home.html>

³⁷ Transport, Telecommunications and Energy. In: *Consilium*. [cit. 16. VII. 2017]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/policies/council-configurations/transport,-telecommunications-and-energy?lang=cs>

- Výbor regionů: Komise pro životní prostředí, změnu klimatu a energetiku.³⁹
- Evropská investiční banka a energetika.⁴⁰
- Výkonná agentura pro konkurenceschopnost a inovace.⁴¹
- Možnosti financování: Granty a výzvy k předkládání nabídek (veřejné zakázky).⁴²
- Publikace, Zpravodaje, Statistiky.⁴³
- Shrnutí právních předpisů Evropské unie týkajících se energetiky.⁴⁴
- Platné právní předpisy týkající se energetiky (úplná znění).⁴⁵
- Smlouva o fungování Evropské unie – článek 194 (energetika).⁴⁶

Otázka ochrany tzv. „kritické infrastruktury“⁴⁷ (tedy infrastrukturních prvků, jejichž kolaps nebo omezení fungování může vyústit v rozsáhlejší ztráty na životech a zdraví, hospodářské dopady nebo diskomfort veřejnosti) patří mezi relativně nové bezpečnostní priority jak po linii Severoatlantické aliance nebo Evropské unie, tak České republiky.⁴⁸

Konkrétně Evropská unie se tématem (alespoň za použití současné terminologie) začala výslovně zabývat až v říjnu 2004, a to s výslovným odkazem na problematiku ochrany před terorismem (Sdělení Předcházení, připravenost a reakce na teroristické útoky KOM (2004) 701; Sdělení Ochrana kritické infrastruktury při boji proti terorismu KOM (2004) 702). Možnosti ohrožení prvků kritické infrastruktury jsou však logicky mnohem širší – včetně přírodních pohrom a neúmyslných průmyslových havárií.

Kritická infrastruktura v prostoru členských států Unie byla v dalších navazujících dokumentech⁴⁹ strukturována do 11 „odvětvových“ oblastí: Energetika; Jaderný průmysl;

---

³⁸ Transport, Energy, Infrastructure and Information Society (TEN). In: *European Economic and Social Committee*. [cit. 16. VII. 2017]. Dostupné z:

<http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.ten-section>

³⁹ Komise pro životní prostředí, změnu klimatu a energetiku. In: *Committee of the Regions; Shromáždění Evropské unie regionálních a místních zástupců*. [cit. 16. VII. 2017]. Dostupné z:

<http://cor.europa.eu/cs/activities/commissions/enve/Pages/enve.aspx>

⁴⁰ Maximising Investment in Sustainable Energy. In: *European Investment Bank*. [cit. 16. VII. 2017]. Dostupné z:

<http://www.eib.europa.eu/products/elena/index.htm?lang=en&>

⁴¹ Executive Agency for Competitiveness and Innovation. In: *European Commission*. [cit. 16. VII. 2017].

Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eaci/>

⁴² Energy: Grants & Public Procurement. In: *European Commission*. [cit. 16. VII. 2017]. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/dgs/energy/tenders/index_en.htm

⁴³ Energy statistics: Introduction. In: *Eurostat*. [cit. 16. VII. 2017]. Dostupné z:

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/lang-en/energy/introduction>

⁴⁴ Energie. In: *Přehledy právních předpisů Evropské unie*. [cit. 16. VII. 2017]. Dostupné z:

http://europa.eu/legislation_summaries/energy/index_cs.htm

⁴⁵ Energetika. In: *EUR-Lex*. [cit. 16. VII. 2017]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/cs/legis/latest/chap12.htm>

⁴⁶ Hlava XXI: Energetika. In: *Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie*. [cit. 12. VI. 2016].

Dostupné z: http://europa.eu/pol/pdf/qc3209190csc_002.pdf#nameddest=article194

⁴⁷ Critical Infrastructure. In: *European Commission*, 29. XI. 2013. [cit. 6. XII. 2016]. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/crisis-and-terrorism/critical-infrastructure/index_en.htm

⁴⁸ Což neznamená, že se určité překrývající aktivity neprováděly již dříve, byť pod jinými názvy, viz například „objekty důležité pro obranu státu“ atd.

⁴⁹ Evropská unie v rámci Zelené knihy o evropském programu na ochranu kritické infrastruktury pověřuje jednotlivé členské státy ochranou subjektů kritické infrastruktury na jejich území a doporučuje jim vytvoření vlastních „programů ochrany národní infrastruktury“.

Informační a komunikační infrastruktura; Vodní hospodářství; Potravinářství; Zdravotnictví; Finanční sektor; Doprava; Chemický průmysl; Zařízení pro zajištění a podporu využívání vesmíru; Výzkumné objekty. Zejména klíčová je oblast energetiky a dopravy.

Dne 12. ledna 2009 vstoupila v platnost Směrnice Rady o určování a označování evropských kritických infrastruktur a posouzení potřeby zvýšení jejich ochrany 2008/114/ES.

Dokument mimo jiné definuje pojem „Evropská kritická infrastruktura“ (EKI), a to jako prvky kritické infrastruktury, nacházející se v prostoru členských zemí Evropské unie, jejíž narušení nebo zničení by znamenalo závažný dopad pro nejméně dva členské státy. Z výše uvedených 11 odvětví byly jako EKI zatím určeny dvě: energetika (elektřina, ropa, zemní plyn) a doprava (silniční, železniční, letecká, vnitrozemská vodní, zámořská a pobřežní vodní doprava a přístavy).

Každý členský stát, na jehož území se potenciální prvek Evropské kritické infrastruktury nachází, se zapojil do dvoustranných nebo vícestranných jednání s ostatními členskými státy, pro něž může ten který prvek představovat závažný dopad. Výsostné právo na to, zda bude konkrétní prvek označen za součást Evropské kritické infrastruktury, však náleží pouze státu, na jehož území se tento prvek nachází.

V kontextu přijetí Maastrichtské smlouvy o Evropské unii (1992) se začal skloňovat koncept tzv. „transevropských sítí“⁵⁰, tedy dopravní, telekomunikační a energetické infrastruktury, vykazující nadnárodní propojení a důležitost. Jedná se o dovršení vize „prostoru bez vnitřních hranic“. Koncept mimo jiné hovoří o řadě cílů, například o snaze zintenzívnit dopravu osob a zboží uvnitř Unie, učinit ji kompaktnější a standardizovanější. Transevropské sítě jsou v současnosti strukturovány do tří sfér či segmentů:

- **Dopravní transevropské sítě (TEN-T)**, zahrnující zejména silniční, železniční či tzv. kombinovanou dopravu, vodní cesty a námořní přístavy. Sem spadají i „inteligentní“ systémy řízení dopravy (Galileo).
- **Energetické transevropské sítě (TEN-E)** se týkají dodávek elektřiny a zemního plynu. Jejich cílem je vybudovat jednotný energetický trh a zajistit bezpečnost energetických dodávek.
- **Telekomunikační transevropské sítě (eTEN)** jsou zaměřeny na veřejné služby a tvoří základ iniciativy „Informační společnost pro všechny“.

Tyto sítě jsou nezbytné pro efektivní fungování vnitřního trhu s energií a vnitřního trhu obecně. Uživatelům v prostoru členských zemí Unie je třeba, v důsledku diversifikace zdrojů energie, umožnit přístup k širokému portfoliu kvalitních služeb, a to za výhodnější ceny.

Konkrétně transevropské energetické sítě rovněž hrají klíčovou roli v zajištění bezpečnosti a diversifikace dodávek (zdroje v oblasti Kaspického moře, Středního východu a Perského zálivu, Severního moře či severní Afriky).

---

⁵⁰ Pojem zazněl poprvé v souvisejícím *Rozhodnutí Rady ze dne 22. ledna 1990 (Akční plán transevropských sítí v oblasti dopravy, energetiky a telekomunikací)*.

Towards Trans-European Networks for a Community Action Programme. Communication from the Commission to the Council and the European Parliament. In: *European Commission*, 10. IX. 1990, COM (90) 585 final. [cit. 6. XII. 2016]. Dostupné z: <http://aei.pitt.edu/2935/>

Evropská unie kroky v oblasti budování „elektrické a plynové infrastruktury“ ročně financuje sumou okolo 25 milionů eur. Zejména se jedná o podporu infrastrukturních projektů. Dotace mohou získat projekty, pokud překračují hranice jednotlivých států nebo mohou ovlivnit několik členských států Unie. Výzva k předkládání žádostí o finanční prostředky je otevřena v prvním čtvrtletí každého roku. Způsobilými žadateli jsou zejména elektrárenské a plynárenské společnosti, investoři v oblasti zkapalněného zemního plynu či společnosti zabývající se skladováním těchto zdrojů.⁵¹

Taktika Evropské unie zahrnuje i aktivní účast na budování nových alternativ ke stávajícím vedením. Pozoruhodným příkladem je plynovod Aktau-Baku-Tbilisi-Ceyhan.⁵² Na území Kazachstánu se evropské společnosti podílí na projektu CPC (*Caspian Pipeline Consortium*)⁵³ a hledání plynu v oblasti Karachaganak. Zejména aktivní jsou přitom společnosti Shell (Nizozemsko), TotalFina-Elf a Schlumberger (Francie), ENI a Agip (Itálie), British Petroleum a Lasmo (Spojené království), Repsol (Španělsko), Wintershall⁵⁴ (Německo), Petrom (Rumunsko) a Statoil⁵⁵ (Norsko). Hlavním vývozcem ropných produktů (a zemního plynu) do prostoru členských zemí Unie je Kazachstán. Jeho podíl na dovozu ropy a zemního plynu do zemí Unie se pohybuje celkem okolo 20 % (v Itálii 74 %, ve Spojeném království 11 %, v Německu okolo 10 %).⁵⁶

Energetická politika zemí Visegrádské skupiny

V zemích Visegrádské skupiny v současnosti žije okolo 64 milionů obyvatel (což je zhruba tolik, jako ve Francii). V řadě unijních institucí tyto země dohromady disponují silnějším hlasovacím potenciálem než Německo. Váha zemí regionu je však poznamenána tím, že jejich priority nejsou vždy identické – oblast energetické politiky či energetické bezpečnosti nevyjímá. Rozdílnost postojů přitom vyplývá nejen z politické orientace zemí či jejich představitelů, ale i z krátkodobě ne tak snadno změnitelných ukazatelů.

Energetický mix zemí Visegrádské čtyřky je rozličný. Každá země disponuje jiným množstvím energetických surovin, ale v oblasti ropy dochází k relativnímu vyrovnání. Jelikož poloha zemí neumožňuje jiné varianty než import ropy, jsou téměř závislé na dodávkách této suroviny z Ruské federace, a to do značné míry prostřednictvím ropovodu Družba.⁵⁷

⁵¹ LNG Terminals. In: *Council of European Energy Registrators*, 6. IX. 2011. [cit. 1. II. 2017]. Dostupné z: http://www.ceer.eu/portal/page/portal/ceer_home/ceer_workshop/ceer-ergreg%20events/gas/1st%20workshop%20on%20access%20to%20european%20lng%20terminals/gle_lng_infrastructure_in_the_eu_ceer%20workshop%20on%20lng_20110906_final_0.pdf

⁵² Baku-Tbilisi-Ceyhan (BTC) Caspian Pipeline. In: *Today on Hydrocarbons Technology*. [cit. 16. VII. 2017]. Dostupné z: <http://www.hydrocarbons-technology.com/projects/bp/>

⁵³ Company Overview of Caspian Pipeline Consortium. In: *Business Week*, 28. III. 2012. [cit. 16. VII. 2017]. Dostupné z: <http://investing.businessweek.com/research/stocks/private/snapshot.asp?privcapId=2414376>

⁵⁴ EDF, Wintershall to Each Get 15 % in South Stream. In: *RIA Novosti*, 6. IX. 2011. [cit. 16. VII. 2017]. Dostupné z: <http://en.rian.ru/business/20110906/166475000.html>

⁵⁵ Statoil: Central Asia. In: *EBSCO Host Connection*, nedatováno. [cit. 16. VII. 2017]. Dostupné z: <http://connection.ebscohost.com/c/articles/788824/central-asia>

⁵⁶ Kazachstán: Zahraniční obchod země. In: *Business Info*. [cit. 16. VII. 2017]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/kazachstan-zahranicni-obchod-zeme/6/1001279/>

⁵⁷ Czech Republic – Energy Mix Fact Sheet. In: *European Commission: Energy*. [cit. 20. VI. 2016]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/energy/energy_policy/doc/factsheets/mix/mix_cz_en.pdf

Konkrétně energetický mix **Maďarska**⁵⁸ je pestrý, přičemž ropa pokrývá cca 26 %.⁵⁹ V Maďarsku se ložiska ropy nacházejí v jihovýchodní části země. Díky těmto ložiskům získává Maďarsko menší produkci ropy, ale rozhodně ne takové, které by pokrylo větší dodávky průmyslu. Celková domácí produkce, ať ropy nebo plynu, je velice malá. Pro zajištění dodávek ropy jsou využívány ropovody Družba I (severní hranice se Slovenskou republikou), Družba II (východní hranice s Ukrajinou) a Adria (dodávky z chorvatského Omišalj). Ropovodem Družba I. a II. jsou zajišťovány dodávky z Ruské federace. Adria sehrává roli alternativní zásobovací trasy a jakousi pojistku v případě znemožnění dodávek ropy z Ruské federace. Mezi další dovozce ropy patří: evropské země v poměrném zastoupení 35 %, země bývalého Sovětského svazu 7 % a ostatní 9 %. Celkové zastoupení ropy v energetickém mixu klesá už od roku 1973. Dokonce v roce 2009 mělo Maďarsko nejnižší podíl zásob ropy mezi členskými zeměmi IEA. Vláda Maďarska očekává, že mezi lety 2010 až 2020 by mělo dojít ke zvýšení ropné produkce o 2 % za rok.

Důležitou roli ve sledované oblasti hraje Maďarská ropná asociace (*Magyar Ásványolaj Szövetség*)⁶⁰, která vykonává dohled při dodržování národních a mezinárodních ustanovení jako je například kontrola, zda je udržována průměrná 90 denní zásoba.

Polsko⁶¹ disponuje pouze nepatrnými zásobami ropy, a proto je závislé na jejím importu. Největším dodavatelem ropy je Ruská federace. Celkový podíl ropy se neustále zvyšuje. Od roku 1990 došlo k nárůstu o 100 %. Nejdůležitější složku v jeho energetickém mixu zatím stále tvoří těžba uhlí, i přesto, že celková produkce neustále klesá. V Polsku se nachází dva ropovody. První zásobovací trasu tvoří Družba a druhý ropovod je Pomeranian (Oděsa-Brody-Plock-Gdaňsk).⁶² Ropovod Družba v rámci Polska vytváří dvě větve. Východní vede z Běloruska a na hranici Polska se v Adamowo připojuje a vede do Plocku. Druhá větev vede z Plocku do Německa. Ropovod Pomeranian⁶³ je obousměrný, přičemž cesta ropy je zejména předurčena pro rafinerie v Gdaňsku a dále pro vývoz přes Naftport.

Stejně jako Česká republika ani **Slovensko**⁶⁴ nedisponuje významnými zásobami ropy a vlastní těžba je velice malá, zejména pak na západě země. Od roku 2017 se předpokládá, že dojde k úplnému poklesu a ustání těžby.

Czech Republic. In: *European Commission; Directorate-General for Energy*, 2011. [cit. 20. VI. 2016]. Dostupné z: http://www.energy.eu/country_overview/Czech_Republic_2011.pdf

Exploiting Renewable, Nuclear and Other Energy Sources. In: *Visegrad.info*, 17. III. 2010. [cit. 12. VI. 2016]. Dostupné z: <http://www.visegrad.info/energy-sources-renewables/factsheet/exploiting-renewable-nuclear-and-other-energy-sources.html>

⁵⁸ Hungary Oil and Gas Security Emergency Response. In: *International Energy Agency*, 2012. [cit. 20. VI. 2016]. Dostupné z: <http://www.iea.org/countries/membercountries/hungary/publications/>

⁵⁹ Hungary – Energy Mix Fact Sheet. In: *European Commission*, 2007. [cit. 20. VI. 2016]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/energy/energy_policy/doc/factsheets/mix/mix_hu_en.pdf

⁶⁰ *Magyar Ásványolaj Szövetség*. [cit. 12. VI. 2016]. Dostupné z: <http://www.petroleum.hu/>

⁶¹ Poland Oil and Gas Security Emergency Response. In: *International Energy Agency*, 2011. [cit. 12. VI. 2016]. Dostupné z: <http://www.iea.org/countries/membercountries/poland/publications/>

⁶² *PERN "Przyjaźń" S. A.* [cit. 20. VI. 2016]. Dostupné z: <http://www.pern.com.pl>

⁶³ Transport of Crude Oil. In: *PERN "Przyjaźń" S. A.* [cit. 20. VI. 2017]. Dostupné z: <http://www.pern.com.pl/?q=en/node/140>

⁶⁴ Slovakia Oil and Gas Security Emergency Response. In: *International Energy Agency*, 2011. [cit. 12. VI. 2016]. Dostupné z: <http://www.iea.org/countries/membercountries/slovakrepublic/publications/>

Hlavní zdroj pro dodávku ropy tvoří ropovod Družba, který vede z Ruské federace, dále do Běloruska, Ukrajiny a na Slovensko. Pro případ přerušení dodávek z Ukrajiny hledá Slovensko alternativní zdroje, kterým by byla přepravovaná ropa. Jako jedná z možností je ropovod Adria dovážející ropu z Chorvatského Omišalj. Tato možnost je velice zajímavá, ale pouze pro krátkodobé využití, jelikož by potřebovala zvětšit kapacitu a rekonstruovat spojení mezi Százhalombatta a Šáhý.

Další možnost tvoří ropovod IKL, kterým je přivážena ropa do České republiky. Tento ropovod je možno využít v případě krizových situací, kdy by hrozilo úplné zastavení dodávek ropy do Slovenska prostřednictvím Družby. Nutno podotknout, že v případě dlouhodobé krize by byl ropovod IKL nedostačující, jelikož by nedokázal dostatečně pokrýt potřeby obou zemí.

Poslední z možností je nový projekt ropovodu BSP, který by propojil Družbu s rafinérií ve Schwechatu (Rakousko) a prodloužil tak spojení na ropovody AWP a TAL.